

KREŠTĀN

POLITICKE A SPOLOČENSKE KATOLICKE NOVINY

VYCHADZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANACH.

Predplatná cena :

Na celý rok	2 zl. — kr.
Na pol roka	1 " — "
Na štvrt roka	— " 60 "

Jednotlivé číslo 4 kr.

Majitelia a vydavatelia:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
a **GERHARD NÉMETH.**

Redakcia a vydavateľstvo : V Budapešti
VIII. ker., Práter-úlica 44.

sem sa majú posilať predplatky, jako i do-
pisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
Cena jedneho 5 stĺpcového malého riadku
je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Sv. Štefan, prvý kráľ uhorský.

Biedny rok.

Mohoročné úrody nezodpovedajú tým očakávaniam, ktoré na jar napiňovali srdcia hospodárov a roľníkov. Zvláštne na bohatých Dolniakoch sklamaly sa nádeje bohatej žatvy. Dľa úradného výkazu o 11 millionov metrických centov menej urodilo sa žita, nežli lanského roku. Raži menej je toho roku o 4 milliony metr. centov; jačmeňa o 3 aj polovicu milliona metr. centov, ovsu o 2 aj 3 desatiny milliona metr. centov menej urodilo sa, než v lani. Ešte i kukurica a zemiaky tiež nevydaria sa tak, ako sa všeobecne očakávalo.

Následky tejto biednej úrody už ukazujú sa. Cena zbožia a múky veľmi vystúpila, potravné články veľmi zdražely, tým viac, ponevác búrky, ľadovec a menovité strašné povodne okolo Dunaja ohromné zpusošenia zapríčinily. Na mnohých miestach vlny rozvodneného Dunaja srietly celé kopy sožatého zbožia, zahlenily lúky a zahrady, pobúraly príbytky a hospodárske staviská, tak že hospodári okolo Dunaja prinútení budú i semeno na siatie kupovať. Už teraz počuť ponosné hlasy, že následkom strašných povodní hlad vypukne na Dolniakoch, teda práve v najbohatšom ináč kraji Uhorska.

O našich Horniakoch nenie nám treba ani spomínať, že ľud náš slovenský tiež veľkej biede hladí v ústrety. Na horných stranách vlasti našej málokedy býva bohatá úroda. Ľud náš slovenský každoročne nútený býva v dolných stoliciach výživu svoju hľadať. Celé húfy slovenských robotníkov hrnú sa každoročne na žatvu na Dolniaky. No tohoto roku sklamaní sú i naši usilovní slovenskí robotníci. Keď sožaté zbožie už mlátiť mali, prišla povodeň, smietla všetko sebou a ubohí slovenskí ženci z mnohých miest bez výplaty navrátili sa domov, úzkostlive hľadiac do biednej budúcnosti.

V biednom stave svojom ľud od Boha čaká utechy a pomoci. Lež postareť by sa mali o biedny ľud i tí páni, ktorí v rukách svojich držia moc, vládu a správu krajiny. Nielen o zachovanie moci a vlády svojej, lež i o spomoženie daň platiaceho súboženého ľudu malo by im záležať. Veď daktorí úžerníci ešte i biedny rok tento použiť chcú k tomu, aby nenasytné vrecká svoje čím skôr naplnili grošom vydrancovaným od hladujúceho ľudu. Už teraz počuť, že bankári a kšeftári ohromné kopy zbožia nakúpili, aby potom na jar pri väčšej potrebe tým väčšiu cenu obdržali a tým väčší osov brali z potreby a z biedy ľudu. Iní gšeftári zase usilujú sa čím viac

zbožia zakúpiť, nashromaždia ho v sypkách svojich, alebo dobre odpredajú ho za hranicami Uhorska, následkom čoho zbožia vždy menej a menej zostane u nás, cena múky sa dvíha, bieda a hlad ľudu rastie a úžerní gšeftári pri biede ľudu najviac bohatnú.

Tomuto zverskému pokračovaniu úžerných bankárov koniec mala by učiniť naša múdra vláda, ktorá vždy pýši sa, že blaho a dobro ľudu na liberálnom svojom srdci nosí. V Rusku niet liberálnej vlády, a predsa tam postarano je, aby nevyvážalo sa viac ruského zbožia, nežli to potreba obyvateľstva dovoľuje. Len to, čo z domácej potreby zvýši, to svobodno za hranice vyvieš. Týmto spôsobom ruskí štátni mužovia prekaziť usilujú sa prílišné vyvážanie a tak i nemierne zdraženie zbožia.

Avšak u nás v Uhorsku, tu o takéto maličkosti, málo kto má starosť. U nás najväčšia starosť obracia sa na udržanie moci pre liberálnu stranu. Čo tam po skupovaní a vyvážaní zbožia. Čo tam po drahote potravných článkov. Nech si každý pomáha ako vie. Nech kupci a predavači zbožia a múky ushovoria sa, že za čo chcú predávať múku a chlieb. Nech sa do remesla kupcov a pekárov nik nemieša. U nás musí byť liberálna svoboda. Nech len popisy voličov a voľby tak sa prevádzajú, aby liberáli mali istú väčšinu; nech svoboda tlaču také zubadlo dostane, aby novinkári neopovážili sa krásne kúsky liberálnych vlastencov na verejnú prinášať; o chlieb, o múku páni liberáli nemôžu sa starať, oni dosť majú práce okolo svojho válova, aby sa im neprevrhol.

Niet potom divu, že pri múdrom, liberálnom spravovaní krajiny dvojnásobne cíti ľud neblahé následky zlej úrody a pustošiacich povodní. Proti zlej úrode nenie možno vopred sa brániť, lež proti ničiacim povodniam v každej vzdelanej a múdro spravovanej krajine robia sa už vopred potrebné prípravy, stavajú sa hate, regulujú sa potoky a rieky, aby v páde povodne vyhnúť mohlo sa nešťastiu a takému pustošeniu, aké i teraz zastihlo dolnie i hornie kraje Uhorska.

Je pravda, že i u nás milliony vyhodily sa už na regulovanie riek, na mosty, hate a násypy. Lenže v mnohých pádoch miesto pomoci práve naopak, ešte väčšiu škodu zapríčiňujú mnohé nerozumno prevedené regulácie, mlčiac o tom, že mnohé regulácie vôd a potokov ešte len na papieri sa nachádzajú a len počas volieb preťahujú sa čo medové motúzky prez ústá povodňami trápených voličov. Ako-

náhle voľby prestanú, ihneď zabudne sa na učinené krásne sľuby; príde povodeň smetie, zničí celoročnú úrodu; ľud ubiedený darmo obracia sa na svojich ablegátov lebo títo páni dobre vedia, kto ich volil, vedia, že dôveru ľudu nepožievajú, preto usilujú sa po chuti byť tým kruhom, pomocou ktorých k mandátu prišli.

Preto vidíme, že pánom liberálom niet po chuti zníženie pozemkovej dane ani odanenie bankárov-burzianov. Ľudoví vyslanci všemožne naliehajú na odanenie burzi, aby bankári, gšeftári daň platili pomerne veľkosti gšeftov svojich. Lež páni liberáli len v lani pred voľbami sľubovali a písali o potrebnosti premenenia dane. V lani vypisovali, že „*politický hriech by bol*“ čo len na krátko odročit reformu, premenenie dane, ale teraz už zabudli na sladunké sľuby svoje, zabudli na ten „*politický hriech*“ svoj, keď nechcú hlasovať na reformu dane, nechcú znížiť pozemkovú daň, lebo vraj s týmto znížením by sa len veľkým pánom pomohlo, ktorí majú mnoho statkov. Veru teda asnaď najlepšie by bolo pozemkovú daň zvýšiť, aby sa pomohlo tým chudobným roľníkom, ktorí majú málo pozemkov! Lebo veď, keď zníženie pozemkovej dane pomôže len pánom, nasledovne, zvýšenie tejže dane uškodí len pánom a pomôže chudobe. Z tejto liberálnej múdrosti ešte dožijeme sa toho, že opravdoví liberálni pomocníci ľudu pomocou *vyššej dane pozemkovej* budú chcieť pomáhať ľudu roľníckemu.

Prečo nevystalo by to od tých liberálnych mudrcov, ktorí miesto chleba podávajú ľudu kameň. Za tých sedem mesiacov, čo páni vyslanci v Pešti ztrávil, oblažili nás novou lútriou, novými millionami na železnice, odmenami pre fabrikantov cukru, zákonom slobodu tlače obstrihujúcim, rozmnožiť idú žandárov a podmatrikárov, a to len preto, aby pomáhali nám znášať biedu zlej úrody.

Pravda sú to dobrí páni?! Podakujeme sa im za to teraz, keď zo snemu domov prišli odľuknúť si.

čierna polievka býva na ostatku. Teraz príde kvóta, tá nešťastná kvóta, ktorej sa on tak veľmi bojí a veru by aj o ministerpresidentské kreslo pri nej prišiel, keby nemal takých ľudí pri sebe, čo komediantov hrajú, čo vodu pít kážu druhým a sami pijú víno. Viete kto mu veždy pomáha voz z blata von vytiahnúť? jeho miláčik Franko Kossuth i so svojími tovaryšmi. Ako to bolo pred návrhami pri tlačovej slobode a odmene cukrovej, to isté bude i pri kvóte. Pokričia, povravia, a koniec bude ten, že sa predsi pojednajú. Ale každá pesnička má svoj koniec, i my myslíme, že priateľstvo týchto dvoch pánov kedysi prestať musí, a potom nastanú inšie časy.

Povstanie proti Angličanom v Indii bere veľké rozmery, tak že Anglicko sa môže i toho obávať, že svoje pántva veľké úplne utratí. Najnovšie vypuklo povstanie na okolí Pesavar a afganský emir (panovník) podporuje povstalcov vzdor smluve s Anglickom urobenej. Postavenie Angličanov sa so dňa na deň znebezpečuje, tak pri veľkých mestách Kalkute a Bombay každým dňom nové útoky sa stávajú oproti tamejším Angličanom. Hovoria, že to turecký sultán zapríčinil, oproti ktorému Angličani predtým Armenov pobúrili a grécku vojnu uviedli. Toto že by bola odplata pre Anglicko, že sultán anglických mohamedanov pobúrili. Povrávajú, že turecký sultán poslal indickým mohamedánom jedon vlas z brady prorokovej, čo týmto veľikej odvahy a smelosti dodáva bojovať oproti europejským nevercom. — Čo sa príčiny tohto povstania týka, najistejšie bude tá príčina, že Angličani s tamejšími mohamedánmi neľudský nakladajú a ich kde môžu o majetok okrádajú, čo sa veru nikomu neľubí.

Mier medzi Gréckom a Tureckom sa len akosi stále odfahuje, príčinou sú veľké vojenské útraty Turkom žiadané a výbor europejských veľmocí, ktorý má nad vybavením smluvy dozor viesť, — o čom ostatnom Gréci ani len očiť nechcú. Tak to veždy na svete býva. Vojnu zviest, pobíť sa, je ľahká vec, ale pokoj utvoriť, smeriť sa, to už nejde tak hladko, keď sa pri tom i o groše a druhé záujmy jedná. Grécko sa darmo protiví europejským veľmociam, tie majú ešte vždy toľko sily, aby s ním poriadok konečný učinily. Veď ho dosť od tej vojny odvádzali a odrádzali, nuž jej zlé následky nech sebe pripisuje. Nech zaplatí za brindzu, ako Slovák hovorí, a Turek mu dá pokoj, veď je ten rád, že žije v pokoji na tom svete a že od sveta utiahol svoj čibuk si spokojne kúriť môže.

Prezident francúzskej republiky Faur ide do Ruska k cárovi na návštevu 23-ho t. m. Jako Francúzi tak i Rusi sa veľmi chystajú k tejto návšteve a v hlavných mestách Ruska, v Petrohrade a v Moskve veľké prípravy robia k slávnostnému uvítaniu vysokého hosťa. Francúzi tiež na túto návštevu moc dajú, aby si priateľstvo silného Ruska vyzískali proti Nemcom, na ktorých pre odobratú im Elsas-Lotaringiu nijako zabudnúť nemôžu. I posledná cesta nemeckého cisára Vilhelma II. do Ruska ich k tomu vedie, aby ako len môžu priateľský spolok medzi Ruskom a Nemeckom soslabil. Aby táto návšteva francúzskeho prezidenta čím skvelejšie vypadla, budú spúšťať na vodu novú loď ruskej flotty, v prítomnosti Faura, ktorú nazvú „Paríž“. Do Petrohradu očakávajú počas tejto slávnosti jeden raz toľko hostí ako je obyvateľov v Petrohrade. Nuž nech sa zabávajú, lepšia to vec, nežli nepokoje, bitky a krveprelatia.

POLITICKÉ CHÝRY.

Položenie liberálnej stránky. Ministerpredseda uhorský br. Desider Bánffy hlavný komandant uhorských liberálov si teraz spokojne oddýchnuť môže, jeho návrhy, ktoré mu toľko starosti a hlavy bóľu narobili, už aj v snemovni veľmožov prešli a tak sa mu podarilo z tohto pre neho tak nebezpečného klepca zdravo a šťastlivo vyviaznúť. No, ale

Zriedkavý súboj bol 15. t. m. ráno pri Paríži medzi orleánskym kniežatom Heinrichom a turínskym grófom Viktorom Emanuelom. Príčinou tohto súboju bolo to, že orleánske knieža Heinrich úražlivo sa vyslovil o bitke Talianov v Afrike a vôbec o vojenských cnosťach a schopnosťach Talianov. To Talianov veľmi urazilo, tak že turínsky gróf Viktor Emanuel pre túto úražku orleánske knieža na súboj (duel) vyvolal. Zo súboja vyšiel turínsky gróf ľahko poškrábaný, avšak jeho protivník orleánske knieža dostal nebezpečné rany, následkom ktorých aj zomrieť môže. Súboj bol na meč. Turínskeho grófa v Taliansku veľmi oslavujú, že sa pustil v súboj s orleánskym kniežatom a, prešiel zdravo. Ale keby bol padnul? Je to strašné, že ľudia so zdravím rozumom, takto svoje životy nebezpečenstvu vystavujú, či by sa to nedalo ináč cestou pokojnou vybaviť, a či sme na to ešte nedospeli?

Pozvanie.

Ľudová strana, ktorá ani nespí, ani sa nespolieha

v Kysúc-Novommeste

na hlavnom námestí dňa 29. augusta r. 1897.
v nedeľu po poludní o 4. hodine

vydržiavať bude

veľké ľudové shromaždenie

s nasledujúcim programom:

1. Otvorenie shromaždenia, drží: gróf Aladár Zichy.
2. „O ľudovej strane a o nových poriadkoch.“
3. „O ľudovej strane a o našich malých gazdoch a remeselníkoch.“
4. „O ľudovej strane a o volebnej svobode.“
5. Záverečné slovo predsedy.

Riaditeľstvo.

My sa tomu zo srdca tešíme, že ľudová stránka svoje blahonosné účinkovanie, poučanie ľudu o jeho položení, aj na vidieku zase započala. Len tak ďalej treba pokračovať v práci a v boji za práva cirkve a vlasti, a náš ľud sa vymaní z toho otroctva, v ktorom teraz žije. Ľudová stránka ho zo všetkých možných síl zastáva, preto aj ľud nech túto lásku a obetivosť tak odmení, že sa čím vo väčšom počte dostaví ku shromaždeniu, — veď sa tu o jeho záujmy, o jeho telesné i duševné blaho jedná; preto nevstaň nikto z toho shromaždenia, kto si kresťan-katolík a máš príležitosť na ňom účasť brať! Je tu reč o tebe, drahý ľudu, teda dokáž, že i ty vieš lásku a obetivosť tvojich vodcov s láskou a obetivosťou odmeniť.

Krajinský snem.

Snemovňa veľmožov.

Snemovňa veľmožov vydržiavala 16-ho tohoto mesiaca svoje zasadnutie, na ktorom pojednávali posledné zákonné návrhy snemovne krajinských vyslancov. Tie návrhy čo v snemovni krajinských vyslancov toľký čas pojednávaly, asi za poltretej hodiny pojednali a prijali; bolo predostreté šestnásť zákonných návrhov k pojednaniu a prijatiu; všetky prijali. Vzdor veľkej horúčosti mnohí veľmoži došli na zasadnutie, obzvlášť biskupský sbor bol početne zastúpený. Srdečného vítania sa súčasťnil nový biskup gróf Gustáv Majláth, ktorý v tejto jakosti po prvý raz sa zjavil v snemovni veľmožov. Pred pristúpením k dennemu poriadku povstal arcibiskup kaločský, Juraj Császka, ktorý zadal návrh, aby snemovňa veľmožov z príležitosti dňa narodenia sa Jeho Veľičerstva svoje vrele blahoželanie Jeho Veľičerstvu nášmu kráľovi predniesla. Všeobecný súhlas nasledoval za slovami šedivého arcipastiera. — Pri pojednovaní zákonného návrhu o porote, Jozef Gál zadal návrh, aby údova porotného súdu len tí občania mohli byť, ktorí dobre znajú tú reč, ktorá sa na patričnom vidieku užíva. Minister Erdélyi hovorí, že to pri zostavení porotcov do ohľadu vezme, avšak do zákona sa to nevzalo. — Tieto prijaté návrhy snemovňa vyslancov vo vydržiavanom zasadnutí 19-ho t. m. v známom vzala. — Nuž do septembra by bol pokoj, ale potom pri kvote budú búrky a udrú hromy! . . .

Tedy pokoj!

Liberálni páni vyslanci spokojno si oddychujú po prekonanej ťažkej práci. Veď to bola i za ťažkú prácu, cez leto sedieť a mliečať, alebo podriať sa v laviciach snemovne, alebo, keď v snemovni bolo sparco, vybehnúť von na choďbu, zapáliť si dobrú cigarku a žízeň vlasteneckú zahasť si dobrým vínom a piť kom. Toto bola tá ukrutne ťažká práca, ktorá menovite tohoto roku dlho, skoro cez celé leto, tlačila plecá liberálnych otcov vlasti.

Chudasi, tí páni liberálni otcovia vlasti! Nemohli sa vybrať prv na odpočinok domov, museli i v lete, cez žatvu v Pešťbudíne sedieť a čakať; kedy ich budú volať hlasovať do snemovne. Keby to len od hlasovania bolo záviselo, už by páni liberálni ablegáti dá no boli odľukovali doma alebo dakde v kúpeľoch. Ale tá pekelná opozícia! Tie dlhé reči opozicionálnych rečníkov! To zkazilo letnú zábavku nejednému pánu liberálovi.

No teraz už nastal vraj tichý a požehnaný pokoj. Páni liberáli srdečne sa tešia, že opozícia nebude ich už viac trápiť dlhými rečami. Veď pre verného liberála mameluka nič nenie ťažšieho, nežli počúvať pozorne na rozumné reči a vážne dôkazy opozície. Preto tešia sa srdečne horliví páni liberáli, že dlhotrvavšiemu načúvaniu a trápeniu ich už raz nastal koniec. Opozícia upustila od obstrukcie, t. j.

od dlhého a stáleho rečnenia proti návrhom vlády, lebo vláda premenila svoj chýrny návrh, týkajúci sa trestného pokračovania pri tlačových pravotách.

Keď liberáli videli, že opozícia neprestáva rečníť proti návrhom vlády, keď videli, že pre dlhé reči a pre vždy novšie a novšie dôkazy opozície nemôže sa hlasovať a rýchlo domov sa pobrať ku žatve alebo do kúpeľa, nuž vtedy múdri páni liberáli obrátili pekne krásne kepienkom a pomysleli si: keď nemôžeš preskočiť, podlez! Aj pekne podliezli. Premenili 16-tý odsek návrhu o trestnom pokračovaní, ktorý odsek najiac urážal svobodu tlače, a proti ktorému odseku opozícia vystúpila obstrukciou, t. j. dlhými rečami, aby znemožnila liberálom odhlasovanie tohože návrhu, svobodu tlače urážajúceho. Keď vláda upustila, nuž upustila i opozícia. Keď mi ty dáš pokoj, nuž i ja ti dám pokoj! Takto sa dokončil ten rečový boj, ktorý opozícia viedla skoro dva mesiace proti vláde. Teraz už všetko bude v poriadku. Dlhé reči opozície prestaly, liberáli rýchlo a ochotno odhlasovali i nový trestný poriadok, i hojné odmeny pre majiteľov cukrovarov; odhlasovali vyše 100 millionov na železničné potreby, a to za pár minút, tak, že akoby dlaňou plasknul, už mala krajina zavesenú na krku farchu vyše 100 millionov zl.

Nuž, najkrajšie je teraz, že liberálne noviny pýšia sa teraz, že vraj opozície natakaly sa vlády a *poddaly sa*. Vláda chcela vraj prísť vystúpiť proti dlhým rečiam opozície. Najprv predĺžiť chcela o jednu hodinu snemové zasadnutia a jestli by to nebolo skrotilo opozíciu, vláda bola by vraj zaviedla i klotúru, t. j. návrh zkončenia reči, tak, že keby daktorý liberál navrhnul, aby reč a pojednávanie niektorej veci bolo zakončené, liberálne stádo hneď by odhlasovalo: áno! my chceme pojednávanie zakončiť; návrh zakončenia by bol prijatý a z opozície potom už nik by nesmel ani muknúť viac ku pojednávaniu tejže veci. Tejto klotúry, tohoto zubadla na ústa natakaly sa vraj opozície, preto poddaly sa. Takto tešia sa teraz liberálne noviny, aby prachu a smetí nahádzaly ľuďom do očí, aby svet nevidel, že akú ošklivú komédiu robia na sneme tí p. liberáli.

Veď či to není ošklivá komédia a ľahkomyselné márnenie peňazí a drahého času, keď vláda také návrhy zákona predostre, proti ktorým opozícia tuhý boj vypovie a celé týždne, ba mesiace proti nim reční. Liberáli prisahajú sa, že radšej sa dejú obesiť, ale na žiadosť opozície návrh svoj vraj *nepremenia*. A hľa! Keď opozícia v boji neustáva, páni liberáli po dvoch mesiacoch návrh svoj *premenia*, aby si mohli ísť domov a do kúpeľov odľukovať, a potom ešte majú toľko drzosti v novinách svojich písať, že premenili sme ten 16-tý bod nášho návrhu, lebo „veď vláda nikdy nekladla veľkú váhu na tento 16-tý bod návrhu“. No ošklivejšie svedectvo nik nemohol vystaviť celej slávnej liberálnej kompánii, ako ten oprav-

dový hubotrepač, keď písal, že na ten 16-tý bod vláda nikdy nekladla veľkú váhu.

Nuž teda do paroma! Na kýho befaha nechala vláda drahý čas a ohromné peniaze v snemovni márneť, prečo nechala opozíciu dva mesiace rečníť proti tomu návrhu, proti tomu 16-ému bodu, keď teraz úprimno vyznávajú liberálne noviny, že vláda na ten 16-tý bod, na príčinu to toľkého boja, „*nikdy nekladla veľkú váhu*.“ Či je to múdra vláda ktorá pobúri stránky snemu a rozhorčí mysle celej krajiny s takým návrhom zákona, na ktorý sama vláda „*nikdy nekladla veľkú váhu*?“ Kto si potom vážif má zákony, ochotnou liberálnou čeliadkou odhlasované, kto v uctivosti bude mať zákony; keď sami liberáli uznávajú, že oni také návrhy zákona predostierajú snemu, na ktoré ani sama liberálna vláda „*nikdy nekladla veľkú váhu*?“

Vskutku, liberálni opravdoví kaukliari nevedia už kam z konopí. Najprv pýšia sa, že tým 16-ým bodom ratovať idú súkromnú česť, drahý to poklad ľudí, pýšia sa a prisahajú sa, že radšej dajú sa obesif, nežli premenili by ten nešťastný návrh svoj, a hľa, o krátky čas sami uznajú, že súkromnú česť, ten drahý poklad, takou zbraňou chceli brániť, na ktorú oni sami veľkej váhy nikdy nekladli. A potom takito liberálni závratníci a šalbíri do „satanov“ nadávajú našim ľudovým vyslancom, keď s liberálnou stranou žiadnym spôsobom nechceli čachrovať a do pojednávania s liberálmi sa popustif. Áno, zazlievajú to našim ľudovým vyslancom, že nesadli liberálom na lep, ako iné opozície.

Teraz už i iné opozície uznávajú, že len ľudoví vyslanci zaujali jedine múdre a pevné stanovisko keď o vyrovnaní sa s liberálmi ani počuf nechceli, lež i ďalej bojovať chceli proti návrhu trestného pokračovania, urážajúceho tlačovú svobodu. Liberáli sa presvedčili, že ľudová strana na sneme nerobí hlúpu komédiu, lež vždy neohrožene zastáva práva a dobro ľudu, vždy žiada zníženie tiarch ľudu a bojuje za skutočnú svobodu. Preto sa boja ľudových vyslancov ako „satanov“.

No my sme spokojní, že sami liberáli uznali, že také návrhy kladú pred snem, ktoré nemajú váhy. Pravda, i sami liberáli nahliadnuť musia, že rozdiel činiť medzi *súkromnou* česťou a medzi *úradnou* česťou, to veru nemá váhy. Človek má len jednu česť a nik nemôže byť súkromne čestným, jestli je v úrade svojom nečestným, a naopak, úradník není čestným, jestli súkromne je nečestným. A predsa páni liberáli urazenie úradnej cti poslať idú pred porotný súd, a urážku súkromnej cti trestať chcú pred riadnym kráľovským súdom, lebo vraj riadne súdy sú *lacnejšie* a *spolahlivejšie*. Nuž teda prečo nepošľú *všetky* urazenia cti pred tie lacnejšie a spolahlivejšie súdy? Na čo sú nám tie porotné súdy,

keď sú *drahé* a *nespolahlivé*? Kto rozumie tých liberálnych kaukliarov, ktorí radujú sa, že už majú pokoj?

No, nech odpočívajú v pokoji!

G.

Prečítané noviny dajme ľudu.

Najistejší reklam rozšírenia kr. tlače.

Radi Stebotaj. *)

Počas daždivých dní novembrových min. roku, jedno popoludní vzal som knihu do ruky a prezeral som ju. Po dosť dlhej chvíli, navštívil ma mne veľmi nemilý hosť, pán Driemoty, ktorému som sa započal práve klanáť, keď ma od dverí prichodiaci klop-klop prebralo.

„Volno.“

— Pochválen Ježiš Kristus.

„Na veky. Amen.“ Vitajte.

— Dakujem.

„Čo nového priniesol ste mi susedko?“

— Nič takého, len vás, vaša milosť, budem prosiť o nejaké čítanie. Dlhý čas mi je v týchto ustavičných prškach; chcel by som niečo poučného prečítať, a jestli by ste nebol proti tomu, aj do sveta by som nejaké dobré čítanie prosil.

„A kedyže vy tam máte času čítať? krome jak v nedeľu?“

— Aj v robotný deň, prosím. Keď si na hospode pri dlhých večierkoch odpočívam, dobre mi padá niečo z tanistry si vyťahnúť a sa poučiť.

„Keď tak radi čítate, prečo nepredplácať na „Kreššana“, alebo na ktorékoľvek zábavno-poučné v kresťanskom duchu vychodiacie novinky?“

— Veď už od nového roku roku myslím i ja predplatiť.

„Neodkladajte priateľu, to môžete i dnes učiniť.“

— Tak budem vás prosiť, ráčte odpísať tým pánom do Pešte, aby mi „Kreššana“ do Lublina č. 753 na Josefa Chudák do Russkopoľskej posielali.

„Milerád odpíšem; teraz už stojíte dačo, a keď ešte noviny budete dostávať, nedáte sa za pol L'uptova.“

— Ale prosím Vašu milosť, môj kamarát mi povedal, že aj divý z Pešte prichodí, toho aby mi neposielali.

„Netrápte sa nič, nášho budete čítať, a keby vám kto divého ponúka, fajku si zapečte s ním. — Teraz vám dám niečo na čítanie, a síce, aby ste vedel, jako a čo ten náš „Kreššan“ písava, dám vám pár čísiel z neho. Mám také zaujímavé čísla pohromade, tie vám dám.“

Stal som od stola, šiel som ku škryne, a hľadal som v nej, čo som žiadal, ale to nešlo ľahko. Darmo som sa napreberal medzi ohromnou zásobou naodkladných novin; žiadané čísla mi pod ruku neprichodily. Musel som teda — aby som v hanbe nezostal, — všetku von povykládať, a tak hľadať.

— Beda mne prebada — riekol sused — jest tu papieru, mojím dvom volom bolo by dosť čo ľahať.

„Veru jest; — a predsa som našiel, čo som hľadal. Tu máte, tieto čísla si pozorne prečítajte, a keď ich prečítate, dajte ich ďalej druhým.“

— Dakujem. Pan Boh zaplať! A s Bohom si tu

zostaňte. Nech vás Boh opatruje, aby som vašu milosť v zdraví našiel, keď na Hody do domu prídem.

„Pane Bože uslyš. Šťastlivú cestu Vám!“

*

Odišiel. Driemoty mi prešly. — Keď som sa od dverí vrátil, celá chyža zdala sa mi byť papierovou; ani mojím očiam som neveril, žeby tolko novin v mojej izbe bolo. Zalomiac rukama, pýtal som sa: čo te s týmto robiť? zpiatky klášt do kasne? toby bolo nebezpečné, môže mi ju roztrhnúť, a jej i tak moc netreba. Len sa divím, že ju ešte dosavád nerozdeviatilo. A potom ona je pre šaty určená, nie pre noviny, teda vy už zpiatky nepôjdete, to je raz darmo, a tu zostať nemôžte, s vami iný poriadok musím učiniť?

Ľapil som sa do práce, a to nič málej, asi dvadsaťročné noviny štyroch ročníkov som mal porozkládať, potom každé noviny dľa ročníka, každý ročník dľa čísiel poukládať. — Z prvu som to po stojačky robil, potom keď ma ľadvie zabolely po kolenačky, až prišiel rad i po sedačky. Kto zná, keď som si na zem sadol, či ma boľo z novin vidno. Takto ma našiel môj brat, ktorý zadivený nad nevidaným javom s úsmevom ma oslovil:

— Človeče, a ti je v hlave zle, keď sa na zemi bavíš?

„Noli turbare circulos meos“ (neturbuj ma). — Odišiel!

O chvíľu zas' čujem prichodiaceho ku dverám. „To bude cudzinec — myslím sebe — bo kľučku hľadá, i nohy si čistí.“ — Poď ja hore. Keď vstúpil už som bol na nohách.

— Pochválen Ježiš Kristus.

„Na veky, Amen.“

— Majú ovsu predat?

„Ovsu? ovsu? — veru nie.“ A vy ste priateľu bez pochyby Sielničan?

— Ano, a či ma poznajú?

„Poznať vás nepoznám, ale po kroju vašom, a potom, že sa o ovos dopytujete, myslím, že ste Sielničan.“ — Odpusťte priateľu, že ste takýto papierový bñioh u mňa našiel; chcem poriadok s tymito novínami učiniť.

— No ver ich jest. A tu aj nášho „Kreššana“ vidím; podistým budú tu tri ročníky?

„Bez niekoľko čísiel tri. A či ho aj vy čítate?“

— Pravdaže, čože by som bol za kreššana? Len to my je ľúto, že prvie čísla prvého ročníka nemám, a nemôžem ich nikde dostať.

„Keď len to — poviem mu — dám vám ich ja, len povedzte, ktoré sú to. I tak som si umienil všetku túto zásobu ľudom rozdať; škoda by bola, keby tak dobré noviny darmo kde ležaly. — Vyhľadal a dal som mu ich, čo mu neslýchanú radosť spôsobilo.“

Dakujúc za ne, chcel už odchodiť, ale ja som sa ho ešte pýtal:

„Priateľu! bol ste aj vy na ružomerskej voľbe v stredu?“

— Ano, s pánom farárom som sa viezol.

„S pánom farárom? no to viem už i to, že ste za ľudovú stranu bojoval, že ste vy tie tatárske kutie nejedol, o ktorých v Silnici mnoho prespevujú.“

— Veru som nejedol, — čomu som nie len preto rád, že som si dušu nezabil, vieru nezapredal, svedomie neohlušil; lež i preto som rád, že nemusím ovesenou hlavou po ulici kráčať a hanbiť sa, jako tí moji spoľuobčania niektorí, ktorí nám takú hanbu

(* Jeho radu vrele odporúčame. Red.)

urobili, keď sa od kresťanského tábora odlúčili, a na protivnej stránke hlasovali. Hanbia sa — povedám — čo je znakom, že ich čosik bodá, nechcú sa ani na svetlo ukázať, bo keď treba bolo, za svetlom, za dobrým príkladom, za otcom — a tu rozumiem nášho pána farára — za týmto neohrozeným vodcom ľudákov nekráčali.

„Sláva mu, i vám!“

— A to nie len ja a druhí ľudáci spoluobčania sa takto vyslovujú o nich, v jejich domoch to ešte horšie ide. Jejich manželky ich teraz učia rozumu. Keď som včera popod okná nie jedného ale až troch takýchto prešiel, čo som počul? „Ty taký a taký — prezývanie zamlčím, dám ti aj o päť rokov drobky jest. Tam budeš museť byť, kde budú kresťania, ináč ja ťa za šticu povediem. Nemôhols' poslúchnuť pána farára? teraz sa hanbiš, stydiť musíš“ . . . atď. — A v Kvačovanoch, keď som tam šiel, ešte som horšie počul v jednom dvore: „ . . . dám ti ja zdohnutí ovcu jest, teraz bláčia na teba: hé, bé.“

„Sláva Sielničiankam a Kvačankam, sláva v pravde kresťanským ženám! — Drahý priateľu! Keby ste my ani slôvičkom nebol spomnúť vášho pána farára, už z tohoto, čo mi vyprávate, súdil by som, že je verným priateľom svojho ubiedeného ľudu, že je strážnym pastierom svojich oviec; usilovným zahradníkom, starostlivým otcom dieťať. Príklad by si mohli brať od neho mnohí iní. Preto, sláva mu!“

— Tak jest, veru príklad, a preto si ho aj radi máme. — No ale ich len zabávam, a roboty dost s toľkými novinami. S Bohom. Ešte raz ďakujem za noviny.

„S Bohom si idte.“

*

Po jeho odchode dal som sa ďalej do práce. Ešte som mal pár čísiel rozložiť, pri ktorých som sa dost dlho zabavil, bo to byly čísla najnovších časov, v jednom druhom som ešte i také našiel, čo som ešte nebol prečítal. — Jako tak prezerám, prišlo mi do ruky jedno číslo nášho „Krešťana“ podozrive hrubé, ešte i v obálke bolo. No veru fein — myslím sebe — tak ja čítam Krešťana. Z tejto hanby ma len adresa obojčeka vytrhla: A. P. Jánovi Poblúdlil . . . toľ ho máš, jako by ťa hneď zahanbilo, museš s mojím priblúdiť; ale čo je taký hrubý? — Tu si? ty petylizaču, potrimyskáru, masnýhrnčiaru, šunkužráču? V našom Krešťanovi našol som novinky obrázkové; pod obrazom nápis: na nebe vsúpenie Krista Pána. Pozieram na vršok, a tu miesto 11 apoštolov len troch vidím, i to na zemi padnutých, krem Krista Pána ale ešte dvoch Moyžiša a Eliáša do neba vstupujúcich. Ale žes' mu dal! — Obraz ten som si odložil, novinky ale dal som slúžobnej, aby ich na oheň zanesla. Táto — nesúť ich, — rieka: fuť, jako ten papier husacou masťou a cibulou zaráža!

Bol som s prácou hotový. Čo teraz! Toto znova porozhadzovať? bola by bláznivosť; ďalej škorom, žižiavkam, stonohám, molám hrýzť? škoda; kasňu týmto nakrmím? nebezpečenstvo. Čo teda? Tieto maďarské odložím, a ostatné porozdávam ľudom. Koľko tu dobrého čítania, krásne verše Dlhomíra, besednice, zaujímavé dopisy, hospodárske rady bez úžitku odpocívaly! Tam je Pút. Sv. Vojtešský, Kráľovná sv. ruženca, Obzor, atď., všetko toto mi tu má ležať? väčšíť sa? Nie, to nebude. Koľko radosti ja spôsobím mnohým, koľkí, ktorým som dosavád na darmo odporúčal kresťanskú tlač, prídu si ešte pýtať i viac čísiel, a

tak potom ich dostanem k predplácaniu na jednu alebo druhú z týchto novín.

Nie tak dokončená práca, jako po mne brodiace škory, žižiavky a pavúci ma zo zeme zdurily, aby som sa pred nimi ratoval. No, ktože by to trpel také hniezdo hmyzu mať v dome, škoda za škodou by ti prichodila, a konečne by ťa i zožraly. Podarujem ja to všetko, a to v najkratšom čase.

*

Práve popod moje obloky šli školáci. Vzal som niekoľko čísiel a porozdával som im, aby to doma v čas slobodný čítali. Bolo tu radosti? a keď ešte i obrazy zazreli. „Lelač! pozri, jako tuná tito fuzoni jedného kňaza šikujú.“ Čo jeden to iné volal. — Za tymito šly mladé nevesty z mlyna, i týmto sa dostalo po číse. Počul som, že u súseda jest niekoľko občanov, vzal som celú kopu novín, a poď ku nim. Tu máte, čítajte po nedeliach, mnoho dobrého, poučného sa v nich dočítate, zkúste, aká je tá kresťanská tlač, ktorú som vám dosavád toľkoráz už odporúčal. — Vďační mi boli za darovanie im noviny. Jeden z nich povedal ostatným: „Veru priatelia moji, ja od prvoti čítam „Krešťana“, ale veru jeden ročník nie 2, ale i 20 zl. je hoden. Pred tým som bol sprostý, nevedel som jako sa svet krutí, čo sa po svete robí; on mi oči otvoril. A takto účinkujú u ľudi aj iné spisy kresťanskej tlače.“

Kdekoľvek sa mi len príležitosť poskytla, rozdával som prečítanie noviny, ešte i na cestu, keď som nekam šiel, vzal som ich, a rozdával, i cudzým cez našu obec cestujúcim som ich pár daroval, a môžem si myslieť — čo u našich i zo zkusenosti viem — že to malo a má dobrý výsledok. Z našich občanov sa od tých čias viac a viac prihlasuje za predplatiteľov, čo jedine tým darovaným pár číslam pripísať sa môže. Áno

prečítané noviny dajme ľudu! Rozširujme kresťanskú tlač!

Vinš dievčencom.

*Dievčence, dievčence, vy ste veľké šelmy,
nelubíte toho, kto je ku vám verný;
slubíte mu lásku, vernosť, rukú ustá,
často sa však sklame a dostane chrustá.*

*Bodaj by vás vyhrbilo, ustá vykrivilo,
by všetkým neverným vyčesali tylo!
Ktorá vernosť slubí a predsa ju zruší,
aby jej nariasľly až na meter uši!*

*Keď ale niektorá, nechce sa ti poddať,
by nosila vždycky až do smrti kabát;
ktorá ta odsotí, už keď si v ohláškach,
nech neje nič inšie, len surový, len kvak!*

*A keď ťa niektorá, už pred svadbou necha,
nech má tá pri sebe, keď sa vidá zmecka;
ktorá však v kostole povie neľubím ho,
nech nemá ženicha, nikdy viac mladého!*

*Vy ale naopak, ktoré ste nám verné,
budte vždycky milé, duch váš nech nezvadne;
driečok rovný, ustá malé, oči veľké,
by vás ja ospieval, každú v jednej znelke.*

*Ktorá ti dá slovo a nechladne láskou
by nikdy neniesla pod zaponou flašku;
tá ktorá vytrvá aj v ohláškach smelo,
nech je požeňaná na dušu aj telo!*

*Ktorá aj pred svadbou, láska ťa a ľubi,
by jej nenariastly v škrine plesné huby;
a tá čo v kostole povie, že ľubím ho,
nech dožije s mužom sobáša zlateho!*

*Dievčence, dievčence, vy ste veľké šelmy,
keď sa s nami hráte, jako mačka s myšmi.
Nesľubujte lásku, lež podajte ruku,
my vám dáme srdco, čo večnú záruku.*

Jankovský.

Haneblivé dievčatko.

— Beseda. —

Také bolo, jako by sa len pred chvíľou narodilo; milé, pekné, driečné a nevinné, čo každý pohľad prezradzoval. Ano Anička Cilkovičova bolo celé nevinniatko. Kto pozrel na ňu každý zostal prekvapený, lebo takýto zjav ešte nikdy nevidel. Jak zbadala, že chce na ňu niekto pozrieť, hneď sklopila pekné svetlé oči, a nebola by ich ani za celý svet hore zdvihla. Driečná bola; taká jak hrdlička, ktorá nás so svojim hrkutaním k sebe priťahuje, a keď ju vidíme jej v peknom sivom rúchu s čiernym golierkom, na to nás prinutí aby sme povedali: veru je milá.

Milé bolo toto dievčatko. Vysoké čelo, pod ktorým sa dvoje veľké oči iskryly so svojim svetlým plamienkom; krásne vlasy, ktoré trošku okružili čielko jej vo veľkých kaderách dolu byly opustené; červené líčka s malunkými dvoma jamkami krasotníek ozdobené; k tváre priramaný nosček a malé ustečká, na ktorých sa často úsmev nevinnosti a radosti zjavoval: ju milejšiu nad hrdličkou učinily. Taká blondinka bola Anička, jako tí anjeličkovia, na ktorých pozrieť je radosť a potešenie, a keď ich niekde vidíme, hneď si ich kúpiť musíme.

S týmto nechceme povedať to, že Aničku Cilkovičovu tiež mal niekto kúpiť; Bože zachovaj! Ona by sa nebola dala ani za tisíce zapredať. Nevinné srdco jej ešte ani netušilo po takýchto veciach, lebo bár bola vyvinutá celkom, mladá bola taká, že sa jej o láske ani nesnívalo. Tá nevinnosť, -stud panenský, skromnosť a utiahnutie ju báječnou učinily; kto ju videl, každý sa zalúbil do nej. Ona ale, jako také

nevinniatko, ani nechcela počuť o niečom takomto: hneď sa začervenela, keď ju niekto oslovil a dal sa s nou do rozhovoru; už ju to aj mrzelo, ale si nemôhla pomôcť.

Bola veľmi pobožná. Každý deň musela ísť do kostola; keď by si toto bola zameškala, celý deň jej nestal nič. Rozprávajú o nej, že sa niekedy aj na ulici prežehnala. Na čo zlé jazyky hovoryly, že nenávidí mladých ľudí, a preto keď sa s niekým stretne, jak pred diablom hneď sa žehná. Nič by nebolo bývalo na tomto; lebo terajší mladí ľudia nejedni sú s diabolskou vzteklosťou napachnutí, pred ktorými sa každé dievča, jak pred hady pekelnými musí varovať, aby neprišlo o nevinnosť svoju: ale ona toto predsa nerobila nikdy preto; veď o tomto ešte ani pochopu nemala. Ona sa prežehnala len pred krížom, pred svätým obrazom, alebo nejakou sochou, čo nikto nemôže za zlé mať.

Priateľkine jej byly Dormenského dcéry; dobrého držania, milé dievčence, ktoré veľmi radi mali Aničku. Nejedon raz ju nahnevaly, že je taká, ako nevinný holúbok. Na čo sa zasmiala a nepovedala nič. Keď sa ony pozieraly do zrkadla, aj ona sa kuknula kedytedy, ale hneď odbehla, jakoby ju to bolo mrzelo.

— No pozri len Betka — riekla Dormenského najstaršia dcéra niekedy — jaká ti je haneblivá tá Anička!

— Ona sa bojí, — odvetila Betka — že keď by sa častej pozierala, stratila by svoju krásu. O nemysli Julka, má ona svoje fify. Ja viem, že sa doma cifruje ešte ináč, ako my.

— Jakoby nie — povedala Juliška — veď aj jej srdiečko trepe; dozaista je preto taká haneblivá, lebo ju tiež čosi morí. Chuďa pozri ju, ako sa začervene'a.

— Ale Julka — riekla na to Anička — čo zas myslíš? Ty len o takých sprostostiach rozprávaš. To ja nerada mám; nevieš, že sa to nepatrí?

— Len buď ticho — Anička, odvetila Betka — dobre ťa my známe. Tichá voda brehy mije; len daj pozor, aby sa ti odrazu nezvalil ten breh. Láska je brehom, ktorý keď sa zvalí, hneď ťa všetko dlávi.

— Tak, tak; dobre máš Betka — zas ju zn pokojovala Julka. Veď sa ona privykne; počkaj len, aký ligiar bude z nej! Ešte nás ona bude učiť.

Takto to išlo častej. Anička zostala vždy tá istá; ona bola haneblivá až na nad mieru. Keď prišli mladí šuhaji do Dormenských, až jej tak horely líca plamenom. S takou nežnosťou odpovedala na niektoré otázky, že držanie jej každý obdivoval. Ani pozrieť na nikoho.

Bolo Lucie. Dormenského dcéry sa tiež chystaly, že budú chodiť za lucie oblečené. Veľmi pekné šaty si porobily. Betka vedela utešené veci robíť z papiera; Julka ale nad mieru pekne šila. Ony byly dve; toto je ale málo: a preto prosily Aničku, aby aj ona podlahla návrhu ich a s nimi išla. Nechcela ísť najprv; ale keď ju už veľmi prenasledovaly, privolila, ale len pod jednou vymienkou.

— A čo to má byť — tážala sa Betka. — Snáď nemožné niečo žiadaš Anička?

— Nie Betka, len to, aby si mi spravila pekný košík, do toho krásne ruže, a inšie kvietka, a aby ste mi daly pekné biele, jak snáh šaty.

— No vidíš ju Betka, riekla nato Julka — aj tu ti chce svoju nevinnosť ukazovať. Len sa potom nehanbi Anička, aby ťa nepoznali!

— Veď budem mať lávu — odvetila ona, — tak ma nepozná nikto.

— Dobre, čo žiadaš ti s ravím — povedala Betka — také budeš pekné, len schlupnúť!

— Škoda, že bude mať lárvu — riekla zas Julka — o mnoho by bola krajšia takto.

— Vy sa len vysmievate, ako vidím — odsekla zas ona — a preto lepšej urobím, keď nepôjdem s vami.

— To už, ako to; ja ti všetko spravím Anička — riekla Betka — a pôjdeme všetky. Takých lucii nebude v celom meste. Ty budeš vlna, horová pacula, milovníčka kvietkov, alebo nemecký Blumenrädchen.

Ona sa zasmiala a privolila. Večer pred Luciou sa pekne poobliekali. Také boli, jakoby ich zo škattulky vytiahli; medzi všetkými najmilejšia bola Anička Cilkovičova. Tak vyzierala, ako anjel v tých šatoch.

Každú chvíľu sa pozierala do zrkadla, keď už mala lárvu, či jej to dobre stojí. Ostatné dievčence ju posmievaly a hnevaly, keď už bola oblečená, že aká je pyšná.

— Nepredarmo je francúzka — riekla Mariška Dinkay — tie sú priam také pyšné.

— Ja som nie francúzka — odvetila na to Anička — ja som slovenka. Preto že viem niečo francúzky, toto ma ešte nerobí francúzkou. Ba čo viac, ja som len lucia teraz, inšie nič.

— Ha... ha... ha!... tak je — riekla Betka — ona je teraz lucia; dajte jej pokoj! Poď sem Anička, jako nám to bude stáť! Poď pred zrkadlo! No jaké si krásne; veľmi sa mi ľúbiš.

— Aj ty mne Betka; ty si ešte krajšia. Pozri, nevidíš v tom zrkadle ako rám to stojí.

Dokončili už obliekanie. Vyšli von. Pochodily po všetkých znamých. Každý obdivoval najviac Aničku Cilkovičovu. Ona rozdávala cukerkliky. Jak náhle prišli do izby, hrnuli sa k ním, a hádali, kto to môže byť. Nepoznal ju nikto; lebo ona skoro všade, keď prišla k zrkadlu išla a tam sa pozierala, či je pekná: toto ale bolo také, z čoho poznať Aničku nikto nebol v stave; veď ju znali, ako haneblivé dievčiatko, ktoré do zrkadla nechce ani kuknuť.

Keď prišli domov Julka jej veľmi ďakovala za šikovnosť.

— Darmo je, riekla na to Betka — ty si nám bola najkrajšiou ozdobou; teba každý obdivoval.

— No a vás nie — odvetila Anička, — vy ste sa mne o mnoho lepšej ľubily. Julka bola taká, že to ani neviem rozpovedať. A ty Betka, ach ty si bola krásne! Ja som sa z vás najlepšie tešila. Ale kdesi sú aj grobiani tí mladí ľudia; prosím vás u tých Nirmovských som skoro o všetok cukor prišla. Každý pýtal len odomňa. Ja som myslela, že už všetko rozdáam.

— Nič to dušička moja — riekla Julka. — Dobre si urobila; lebo Janko Nirmovský ten fa tak rad má, jako nikoho na svete; on mi to už nejedon raz šepnul, ale sa bojí.

Nato sa začervenela Anička. Už sa skoro nahnevala na Julku, že takéto veci zas trepe. Nechcela zložiť svoj stud a panenskú nevinnosť; tak sa jej zdalo, že bez tohoto by bola ztratila všetku krásu. Ona síce nevedela o tomto, ale už od prírody tak to mala zaštepene do srdca, že cítila potrebu týchto dvoch najkrásnejších vecí, ktoré anjelom činia dievča nevinné. Svoju skromnosť nikdy neodhodila; vždy bola taká, ako aj prv: v kráse ale, v nežnosti ducha a v cnostiach kresťanských deň po deň na vyšší stupeň vystúpila. Celé mesto ju obdivovalo.

O láske vedela veľmi málo. Ťažko išly tie prvé poznania, lebo ona ani na zábavy nechcela ísť. Keď jej už všetko predniesly, vec vysvetlili, vychválili až

do neba skoro Janka Nirmovského, potom sa trochu osmelila. Začala ho zkúmať, vždy ale len tak po tichy. Vtedy, keď sa nedíval na ňu, pozorovala ho ostrým zrakom. Deň po deň sa častej stretli, a ona sa veru tiež zaľúbila. Keď sa presvedčila, že Nirmovský ju opravdive miluje, že je dobrý kresťan, starostlivý, čestný, milý mladík, a že si náboženstvo nadovšetko ctí: odhodlala sa, že pôjde zaň.

Na fašiangy na druhý rok mali sobaš. Julka a Betka jej byly za družičky. Jankovi Nirmovskému každý blahoželal, lebo takej manželky by nebol našiel nikdy. Vzdelaná, robotná, usilovná; pekná cnosná milá; vážna, súcna svedomitá; v panenskom držaní čistá, nevinná, haneblivá, ktoré cnosti aj, ako manželka zachovávala, vynímajúc haneblivosť, lebo už viac nebola takou detinskou. Nirmovský bol tiež podobným cnosťami ozdobený; nevinnosť svojú nestratil, bol dobrým otcom, láskavým manželom: a takto naozaj blažene žili v láske a v svornosti spojení.

Ján Žilinský.

Cestovanie kráľovnej. Jej Veličenstvo kráľovná Alžbeta sdržuje sa pri jazeri Karer, kde sa dobre cíti a každodenne dlhšie prechádzky čini.

Zdravotný stav sv. Otca ako z Rímu píšú, sa po tieto dni trochu zmenil, poneváč sv. Otec, ktorý bol predtým celkom zdravý a sviežy, musí doma ležať vo Vatikáne. Avšak jeho terajšia nemoc nie je tej povahy, že by sme sa mali čoho smutnejšieho obávať. Nech ho milostivý Pán ešte na dlhé letá živí, aby Jeho cirkev riadiť a spravovať môhol.

Deň narodenia Jeho Veličenstva nášho kráľa sa odbavoval veľmi slávnostne 18. augusta v kostole Matiašovom v budínskom kráľovskom zámku. Sv. mšu a slávnostne „Teba Bože chválime“ mal kardinál primas, arcibiskup ostrihomský Klaudius Vaszary. Na slávnosti sa súčasťnili všetky vojenské popredné osoby taktiež i svetské. Boh živ ešte na dlhé letá nášho dobrého kráľa Jeho Veličenstvo Františka Jozefa I.!

Putovanie do Rímu. Už vopred upozornujeme katolícke obecnosť na to, že v jaseň väčší pút do Rímu pôjde. Cestovanie sa začne 30. sept., zpiatočná cesta ale bude okolo 10. októbra. Cestovné a kostovné záležitosti vybavuje mestská kancelária cestujúcich karotek uh. kráľ. štátnych železníc. O duševné vodcovstvo postará sa dr. Anton Nemes kaplán v budínskom hrade.

Pozemková daň a burzová daň. Podivuhodný je ten smelý obrovský boj, ktorý skutočný priateľ a dobroprajník ľudu, totiž *ľudová strana* správa. Vie veľmi dobre, že nesvedomité dane kazia ľudu. Ako pijavica, tak mu krv cecajú. A chudobný ľud len na porcie robí. Preto ľudová stránka stále na tom pracuje, aby sa daň zmenšila. V marci jedného výhorneho úda, Štefana Rakovského porerila, aby stranivá tejto záležitosti pred vládou resolučný návrh zadal. Rakovszky to učinil, avšak vláda sa len o židov vie starať, ľud to jej je len „sprostá zberba.“ Návrh Rakovského odmrštili síce, ale ľudová strana znovu

započala túto vec hýbať. Zase zadal resolúčný návrh Mikuláš Lepšényi, aby sa pozemková daň zmenšila a burzová daň uviedla, I tento návrh liberáli odmrštili. Veru nebude z vlka baranina ani z liberála priateľ ľudu. Avšak ľudová strana sa tak ľahko odstrašit nedá, čo im hneď i povedal rečník Lepšényi: „darmo ste nás prehlasovali, my nepopustíme našu požiadavku, pokiaľ ju neprevedeme.“ — Ľud teda nech stratí nádeje, ale dôveruje v takejto stránke, ktorá nikdy nezabudne na povinnosti voči ľudu. S touto sa nedá kupčiť, ani si ústa zapchať nedá a z masných hrncov tiež nelíže ako páni liberáli.

Dovážajúcu daň uhorská vláda od 1. januára 1898. sotret zamýšľa. Tak sa zdá, že vláda na toto sotretie dovážajúcej dane v záujme od štátu podporovanej uh. riekoplavebnej spoločnosti sa odhodlala, avšak niet pochybnosti, že sotretie tejto dane, pokiaľ čiastočne byť nemôže, rozšíri i na druhé plavebné spoločnosti. Z tohto bude mať najväčší ošoh Dunajská paroplavná spoločnosť, ktorá ročne 300—400 tisíc zl. dovážajúcej dane platila. Avšak, — trebárs potrebu tohto sotretia dovážajúcej dane uzname — tá otázka sa vyskytne, že keď minister peňažitých záležitostí *pozemkovú daň ani len o jedon halier za znížil sa mohúcu nedrží*, ba nie je priateľom ani ulaveniu výrobovej dane, ako predsa za možné drží sotretie dovážajúcej dane, ktorú dovážajúce spoločnosti i tak na dovážajúcich prehodily? Zase teda voči takém u dobrodeniu stojíme, ktoré vláda na prospech kapitálu a na škodu chudobných odaných vymyslela. Dovážajúce spoločnosti i vtedy sotvy znížta svoje dovážajúce platy, keď dovážajúcu daň neplatia; štátom udelené toto dobrodenia tedy zväčší podiel účastníarov, pokým sa daň roľníka, malého priemyselníka a kupca celkom nezmenší, ba ešte zväčší.

Jako sa časy menia? Náš slávny (?) ministerpredseda barón Desider Bánffy r. 1869-ho ako ľavičiak bol v nižšom okrese vnútornej solnočkej stolice za krajinského vyslanca-kandidáta vystúpil, avšak prepadol. Následkom toho vydal na svojich voličov nasledujúci verejný ľúčiaci list:

K mojim voličom!

Volíčia nižného okresu vnútornej solnočkej stolice a mesta Deés, ktorí mňa pri minulej voľbe svojimi hlasmi počtili, nech prijmu môj vďak; nech prijmu moje vrelé poďakovanie tí, ktorí odložiac dennú prácu, opovrhnut hrozbou, *utlačovaním a násilím* nešarovali námahy, obete, ktorí **všetko** možné vykonali v prospech mojeho zvolenia. V knihe osudu bolo zapísané moje prepadnutie! Pravá stránka zvířazila, my, ľavá stránka sme prehlasovaní boli; videl som mužov s očima plných slzí, videl som klesať ruky prácu žiadajúcich mladíkov, počul som stonať dievčence ohňomyselné; nádej a práca týždňov, mesiacov zrúcaná, prehlasovali nás. Necítim sa byť povolaným zásluhám mojej osoby to privlastňovať, čo následkom mojich zásad a lepšie rečeno môjho politického stanoviska k môjmu zvoleniu viazali, ako som to už pri jednej príležitosti vyslovil, *vašu dôveru iba v budúcnosti som si zaslúžil môcť myslieť*; avšak pokiaľ v mojom padnutí. padnutie zásad ľavej strany oplakávajú, dovoľte mi pár potešiteľných slov prehovorit. *Násilenstvo, neprávné utlačovanie, nesčíselné zneužitie* hatily síce našu stolicu, aby na krajinský snem vyslanca z ľavej stránky poslala; avšak dosiahli sme to, že naša stránka povstala, rozkvitla; to, čo — ako

mnohí tvrdili — z päť osôb pozostávalo, dnes je jedna vážna stránka, ktorá 800 členov počíta: a týchto 800 členov ani *rozkaz, ani úradný bič, ani podplácanie* nedonieslo dovedna, ale viedlo ich presvedčenie, viedol ich svätá vec a záujem vlasti. Kandidát ľavej stránky prepadol, avšak ľavá stránka sa soslila, a ešte sa soslilí, pokiaľ po voľbách budú rozviazané mnohé, veľmi osožné ruky, *na ktoré pri tejto príležitosti dané slovo, priateľské stisnutie ruky okovy položily*. Každého jednotlivého povinnosťou bude v budúcnosti stránku spolu udržovať a všetko činiť, že bars pri akej príležitosti ako stránka, ktorá je činiteľom v tejto stolici, viacej porazení sme neboli.

A ja, ako ktorý za vyjavenú dôveru, ochranu hlbokú vďaku som podížen, za svätú povinnosť sa pokladám, že sa neutiahnuť s pola činnosti, ale bojovať, pracovať s tými, za tých, ktorí mňa zvolili chcú, za mňa pre vec, pre zásadu, všetko učinili, všetko obetovali. — Prijmite moju uprímnu vďaku, zadržte ma vo vašom priateľstve!

Apanagyfalú, 19. marca 1869.

Br. Desider Bánffy.

Hľa takto sa ľúčil pán Bánffy pred 28. rokmi od svojich voličov, keď ako ľavičiak prepadol. Vtedy vedel spomínať *hrozbu, utlačenie, násilenstvo, zneužitie, úradný bič, podplácanie*, videl plakať mužov, ženy a dievky, a teraz vo stonásobnej miere on sám to pácha. Nuž liberál je taký, na tom sa niet čo diviť; tomu sa takto časi menia.

Drahý povraz. Jeden bohatý hospodár z komárnanskej stolice mal akúsi súdobnú záležitosť pri peštianskom kráľ. okresnom súde, ku ktorej vybaveniu poveril jedného budapeštianskeho advokáta. Advokát mu vec vybavil, ale i za svoju prácu hodný účet (rechnung) patričnému hospodárovi zaslal, totižto nie menej ako na 300 zl. Bohatého hospodára toľkýto rechnerung prekvapil, avšak mu tých 300 zl. po pošte poslal, napíšuc ale na kraj poštovnej poukázkovej strižky: *Tu máte tých tristo zlatých, kúpte za ne povraz*. Tri dni minúli a fišál sa nehlásil pre ostrú poznámku, avšak na štvrtý deň prišiel jeden vagon povrazov bohatému hospodárovi a pri tovare boly i riadky pravotára pripojené, v ktorých mu oznamuje, že dľa nariadenia mu tie žiadane povrazy posielala a za unováciu pri *„kúpe povrazov“* zase len takú maličkosť jednu pädesiatku žiada. Hospodár teraz má na krku vagon povrazov, ktorých sa nemôže zbaviť a pri tom i o 50 zl. viac útrat. *Že patričného pravotára nepožehnáva, je istá vec.*

Chudoba rastie. Ešte jakživ nemaly hlavnomestské záložné takúto premávku, ako v posledných rokoch, čo toľko znamená, že chudoba vo veľkej miere šíri sa. Počet založených kusov totiž od roku 1875 s 322 tisíc na 959 tisíc, vymenených ale s 298 tisíc na 929 tisíc postupil. Vopred dané, ako i zpät vyplatené summy rovnako s 2½ miliona zlatých na 4.1 miliona sa zdvihly. Pokiaľ teda počet zastavených kusov asi o 200%-ov sa zvýšil, tento vzrast pri vopred daných summách len 38%-ov činí. Ako z tohto vidno, cena zastavených vecí sa umenšila, pokiaľ totiž r. 1871. jedna záložná karotka pomerne 8½ zl. ceny mala, táto cena r. 1880. na 6 zl. r. 1896. na 5 3 zl. upadla.

Čarodejné topánky. Po tieto dni v Budapešti istý dr. Hőgyes professor lekársky ukázal svoj nový vynález pri topánkach, a síce z asbestu zhotovené

futro na podošve, pomocou ktorého človek na nohe žiadne tlačenie nepocíti. Predtým zase istý Löderer vynášiel nový opäťok, ktorý pomocou pri opätku upotrebenej struny všetku unávlivosť nôh odstráni. Nuž keď títo dva páni svoje vynálezy spojajú, budeme môcť behať ľahko a chytro ani zajáci. Zloději sa tomu doista tešia, lebo títo majú na to najviac potreby, aby chytro úfľkli.

Komlóssy — liberál. Nehovoríme tým nič nového, ale konštatujeme chýr, že známy vyslanec Franc Komlóssi, ostrihomský kanonik a bývalý zúrivý antisemita, ide vstúpiť do klubu liberálnej strany. Nuž nech že dá už aj formu svojmu smýšľaniu, lebo skutkami svojimi bol už dávno liberálom a chmelíkom.

Juraj Kubínyi medzi svojimi voličmi. Páni vyslanci prišli na prázdniny; pán vyslanec Juro Kubínyi tiež prišiel domov, chvála Pánu Bohu zdravý a čerstvý po ťažkej a hroznej práci si odpčinul do Bohuníc, lebo neni maličkosť: on tiež sa potil a rečnil, zaujímavé reči povedal. Prvá jeho reč bola, že je *prievozduch v snemovne*, aby zavreli okná. Druhá jeho reč bola, že ľudová stránka je *veľmi nebezpečná*, a tretie jeho ľubežné slovo bolo že „nie“; keď totižto pred dvoma týždňami Mikuláš *Lepsényi* vyslanec ľudovej stránky krásnu reč povedal v tom zmysle, že náš ľud je veľmi biedny, utísknutý, toho roku z jednej stránky povodeň, z druhej stránky neuroda a nečas ho trápia, — navrhnul, aby sa pozemková daň *znižila* a daň bankárov, — ktorí tak veľmi ľud tlačia — *zaviedla*. Náš pán ablegát Juro Kubínyi, ktorý vždy tak na srdci nosí obľahčenie ľudu a tak pyšno záujem hospodárstva hlása; predsa hlasoval, že neni potrebné aby roľníci menšiu daň platili. — Je pravda, že Pánboh nedal každému človekovi výmluvnosť reči, s týmto darom Božím ani pán Jurko Kubínyi neni obdarený, toto mu ani za zlé pokladať nemôžeme; — ale to len už každý jeden volič môhol očakávať od neho, že keď už neni rečníkom, aby miesto „nie“ bol hlasoval, „áno“ má sa daň znížiť. Ale neni také zlé na svete, čo by nemalo aj dobrú stránku, aj slovíčko „nie“ nášho vyslanca veľmi dobre účinkovalo, ponevác mnohí si už hlavu škriabu, že hlúpo činili, keď mu v jesen hlas darovali, vidia, čo im všetko sľuboval, keď budú naňho hlasovať a včít čo previedol? Včít tešia sa s tým, že človek zo svojej vlastnej škody sa učí. Podľa našej mienky pán Jurko Kubínyi vyslanec snemový lepšie by učinil, keby v svojom rybníku ryby a rakov chytal, ako má ísť viac na snemovňu. P.

Mnišky u sultána. Dvanásť údovia nemeckého spolku červeného kríža boly, medzi nymi i päť mnišiek po tieto dni v Konštantinopoli, kde ich sultán na obed povolal do svojho palácu. Na obede brali účasť významné osobnosti sultánovho dvora a po obede predstavili sultánovi povolaných hostov po jednom. Sultán Abdul Hamid sa s nyma veľmi prívetivo rozprával a hostov bohato obdaroval. Okrem zvyčajných rádov dal každej mniške cennú náramnicu, pánom ale z rydzého zlata zhotovenú a brilliantom ozdobenú škatulu na dohán. Každý dar stojí najmenej 2800 zl.

Navrátil sa do katolíckej cirkve 12. aug. b. r. Ludvik Boncz, 31 rokov starý, helvétskeho viero-vyznania, notár a matrikár z veľkej obce Marcal. Vyznanie viery složil do rúk kaplána Jozefa Jandu, vo fare Jozefového okresu v Budapešti. Na jeho rodinu vo veľkom počte sa dostavivšiu tento pekný účinok

veľký dojem urobil. Bárš by aj viacerí tento príklad nasledovali a neostali vzdor určitému presvedčeniu svojmu z ohľadov ľudských vo blude.

Semenište v Osieku. Klerici diakovárskej diecési poslal v päťkostolskom semeništi konali svoje štúdia bohoslovecké. Biskup Strossmayer teraz už v Osieku vystavil na svoje útraty semenište, ktoré na budúci mesiac vysvätia.

Načo môžu byť upotrebené Röntgenové lúče? Minulé dni stalo sa v Smokovci, že jezon keller na prechádzke bol guľou z revolvera ranený. Výstrel stal sa náhodou, ani doteraz nevie sa, že odkiaľ guľa doletela. Keller bol ranený do brucha, ale lekári nevedeli guľu najst, aby túto z tela vytiahnuť mohli. Konečne použili Röntgenové lúče, a fotografia dostatočne vyznačila miesto, kde guľa väzí. Teraz sa lekárom istotne podarí guľu vytiahnuť.

Ochranné štepenie oproti sviškému dúlu. Ž krvi svišký dúl (chorobu) prestavších ošípaných zhotovená srvátka dla doterajších zkuseností také chemické látky obsahuje, ktoré ošípané proti dúlu chránia. Ohľadom tohoto sa po celej krajine následkom nariadenia ministra orby pokusy činia. Najnovšie minister orby nariadil okresným štátnym dobytčím lekárom šomodskej, torontálskej, ostrihomskej, biharskej, zemplínskej, nagyküküllövskej a torda-araňošskej stolice, aby pokusy vo väčších rozmeroch učinili a na žiadosť hospodárov ochranné štepenie s krvavou srvátkou bezplatne previedli. Minister orby zvädáva i k tomu príležitosť, že by si väčší svojho dobytčieho lekára majúci statkári a patriční odborní úradníci pánství toto pokračovanie pri zhotovení krvavej srvátky a teže upotrebení osvojili, stranivá čoho sa patriční dla ľubosti buďto k budapeštianskej dobytčej lekárskej akademii, alebo k výšpomenutým dobytčím lekárom štátnym obrátiť môžu.

Keď človek snu verí. V blízkosti Neapolu v osade San-Sisto prisnil sa pastierovi Arcangelovi Chiannelle-mu divný sen. Ako tak na pasienku na jednom kopci ležal, zjavila sa mu vo sne Panna Maria, ktorá ho oslovila: „Arcangelo! Pod tým kopcom, na ktorom teraz ležíš je jedon zlatý zvon, na ktorom sa nachádza môj obraz. Tento zvon je naplnený peniazmi. Vstaň a kopaj, najdeš ho.“ Videnie zmizlo a pastier sa zobudil. Hneď zabehol do dediny, kde rozpovedal svoj sen. Pôverčiví roľníci ozbrojení motykami, rýlami vybrali sa všetcia ku posvetnému kopcu, kde sa aj hneď dali vykopávať poklady. Nuž ale nenašli ani zvon, ani peňazi, ačkoľvek celý deň kopali. — Takto sklamaní sediaci potom najedovaní vrhli sa na snívajúceho pastiera, ktorí teraz s prebitou hlavou môže rozmýšľať nad tým, že neni vždy radno rozpovedať svoje sny.

Obeta žartu. Minulý týždeň išiel Ján Roc obyvateľ lazurský zo žatvy domov. Bola hustá tma a on neďaleko od seba videl akúsi postavu po zemi sa plaziť. Zakričal na ňu; kto si? Ale táto len čosi zmrmlala. Na to on chytiac kosu s pleca, zatal s ňou do tej čudnej postavy. Následkom tohto zafatia postava hlboko zastonala, na čo sa Roc nafakal a domov ušiel. Na druhý deň tade idúci robotníci našli jeho kamaráta zomretého od tej rany, ktorú mu Roc kosou zadal. Roc je teraz zatklý.

Bude mať na čom pochutnávať. Mac Kinley prezident amerických štátov obdržal do daru od jedneho farmera (majernika) diňu, ktorá váži 39 kíl. Nuž mu to potrvá, pokiaľ ju neztróvi.

Drobné chyri. *Bohatý pes.* V Taliansku pred krátkym časom umrel jeden bohatý človek, ktorý svoj majetok na vyše 20-tisíc šacovaných majetok poručil svojemu psovi. Kto tohto psa opatrovať bude, dostane interesy od poručených 20,000 lír, musí ho poriadne chovať a denne dva razy kúpať. — *Bycikle s muzikou* vynášiel jeden anglický mašinista, ktoré keď utekajú aj hrajú. Len či možno tú muziku počúvať, keď bycikel beží? — *Okradli poštový úrad* v Liptovskom-Sv. Mikušáči akýsi neznámy zlodziej, ktorí ručnú pokladnicu ukradli a peňazité paklíky (balíky) otvorili a jejich obsah pre seba poistili. — *Osúdne člnkovanie* sa prihodilo po tieto dni v Budapešti, kde sa istý Ján Ďurkovič nádelník na vode člnkoval. Príval vln preboril člnok, Ďurkovič vypadnul z člnka a sa utopil. Lekárska prehliadka ujistila, že spomenutý nešťastlivec bol ožraný. — Či tá slopanica všetko neurobi? — *Strašný výbuch* vo fabrike na patróny udal sa po tieto dni v Ruščuku, kde polmilionu patrónov vybuchilo. 200 robotníkov prišlo o život a 80 je raneno. — *Obesil sa pre jeden krajciar* istý robotník v Jágri, pomevč mu fabrikant na miesto 5 krajciarovej hodinej mzdy iba 4 krajciare vyplatit chcel. Na šťastie ho stará matka odrezala a život mu zachránila. — *Škodu* v Slezsku povodňami zapríčinenú rátaju na 20 miliónov mariek. — *Pekný honorár* (odmenu) dostal švédsky cestovateľ I polárnej cesty, Nansen, ktoré nu za opísanie jeho cesty patriční knihkupci asi polmilionu zlatých vyplatili. To je už potom výnosné reneslo. — *Veľký strajk v Tersti* podujali teraz pekáski tovaryši, pomocníci, stolári, delníci a vôbec skoro všetci priemyselníci, ktorí už aj prácu zastavili. Jedného robotníka, ktorý svojich kamarátov búril, polícia zatvorit chcela, ale ľud to nedovolil a políciu skoro kamením ukameňoval, pokým vojsko poriadok nezpravilo. — *Nihilista samovrah.* Po tieto dni sa v Paríži zabil jeden poľský nihilista menom Boleslav Malankiewicz. Chcel ísť do Anglicka, ale mu tamejší Poliaci peňazi na cestu dať nechceli, pomevč ho za ruského špiona držali, na čo on idúc domov, s revolverom si do hlavy strelil a odrazu zomrel. Aký život, taká smrť! — *Ministerský tajomník vo vyšetovaní.* Dr. Ludvik Pettko tajomník ministra vnútorných záležitostí pobral mnoho úradných peňazí ktoré ľahkým spôsobom premrhal. Keď mu na stopu prišli, postavili ho pod obžalobu a teraz stojí v trestnom vyšetovaní, ovšem v arešte zavretý rozmýšľa o peknej minulosti svojej. — *Pomoc chudobnému ľudu.* Gróf Ervín Schönborn, majiteľ veľkých podkarpatských statkov v severnom Uhorsku, podal vzácny dôkaz, jako úprimní katolíci rozumia riešeniu spletitej otázky sociálnej. Velkomyselný gavalier odhodlal sa odpomáhať biede, v ktorej upí rusinské obyvateľstvo na jeho statkoch. Rozhodol sa totiž postúpiť obyvateľstvu zo svojich pozemkov v berežskej stolici 36.000 jutár poľa, lúk atď, a síce tak, aby pozemky tie rozdelené byly na malé usadlosti a sverené jednotlivcom, ktorí by požíčkou dostali od štátu, čo treba na vystavanie obydlí, gazdovských stavaní, zaopatrenie dobytku a náčinia hospodárskeho. Gr. Schönborn je ochotný lebo predať pozemky za dlhopisy štátom garantované alebo ich za veľmi malú cenu obyvateľstvu dať do prenájmu. — *Vino falšovať sa vyplati* Samko Schulcz krčmár v Likavke s ktorým sa naše noviny viackrát ačpráve nie pochvalne zaoberali bol skrz služnovský úrad ružomerský pre falšovanie vína na 8 dní areštu, 47 zlatých utrát a 50 zl. pokuty odsúdený. Apelloval, na pomoci mu boli, ružomerskí židia a slavná stolica liptovská po-

kutu mu na 20 zlatých znížila. Rátajúc, že aspoň 15 hektolitrov vína falšoval, vzdor 20 zlatovej pokuty aspoň 320 zlatých rebachu mal. Jak rozdielne sú sudy. V Hódmezővásárhelyi, tých ktorí ľudí trávili na smrť odsúdili v Liptove ale o zdravia možno pripravit 2000 ľudí jednej obci za 20 zlatých. O tom víne sa výbor skumatelov vyslovil, že je to žltá, vínu ani podobná tekutina, ktorá sa hneď zničit má. Pravda pri tom nezostane, lebo sa o to osv. pán Štefan Rakevsky ablegat zaujal, ktorý na diete interpeloval prečo takému krčmárovi licenciю neodoberú. — *Zvalená váža.* V Ružomberku už druhý rok stavajú peknú budovu, mestský dom a faru, ktorá má stáť 120 tisíc zlatých a služí k okrase mesta, a práve teraz keď sa práca mala završiť, a koncom augusta cieľu oddať stalo sa veľké nešťastie. Váža totižto tejto budovy v sobotu dňa 7 ho augusta o 1. hodine, práve keď si pod ňou robotníci a murári odpočívajú s veľkým rachotom sa svalila a z nich siedmich zasípala, z ktorých dvaja pri živote zachovaní, päťoria ale mrtví s dolámanými údami vyhrabaní boli. Kr. seéria vyšetovanie na skutku nariadila. — *Zriedkavá svedomitost v terajšom svele.* V Budapešti v Os Budavári našiel jeden sluha menom Ján Horváth mešec, v ktorom bolo 1600 zl. Oddal ho vrchnosti, ktorá ho patričnému majiteľovi prinavrátila.

DOPISY.

Z VARÍNA.

Vážený pán Redaktor!

Medzi mnohými od „Kreštana“ donesenými peknými dopisami, zvláštne ma zaujímaly zprávy objednávajúce zbudenie ľudu na poli náboženskom; najmä v dnešných časoch, kde ľud vystavený je v pivu socialistov a rozličných moderných sectárov. Ku prekazeniu tohoto nám hroziaceho nebezpečenstva utvorili sme katolícky kruh vo Varíne, ktorý 1. augusta vydržoval slávnostné svoje otvorenie. Po vykonaní „Veni Sancte“ po obede o 3 hodinách ľud vo veľkom počte sa shromaždil do svojich miestností, kdežto, predeseda vysokodostojný a veľkomožný pán Ján Zlatháry č. kanonik dekan a farár varínsky vitajúc shromažených udov, a vysvetliac zámer krúhu nášho, v obsahu plnej a krásnej reči kruh za otvorený vyhlasuje. Toto nasledovala prednáška zdejšieho pána kaplána o ľahostajnosti náboženskej. Nasledovala prednáška vel. p. Jána Bérhelyi administrátora hornovadičovského o zámeroch a snahách sociálnych demokratov, o ktorej rozumiteľným spôsobom vysvetlil, že tá, od týchže mnoho hlásaná rovnosť je jedna nikdy neuskutočiteľna snaha. V tom istom zasadnutí za čestných udov jednohlasne vyvolení boli gróf Pongrácz Adolf, gróf Majláth Juraj, a dôst. p. Romuald Zaymus. S týmto predseda so zatvárajucou rečou poďakujúc sa za trpezlivosť prítomných zasadnutie zavrel. Ja z mojej stránky to žiadam, aby Boh troj-jedinný tomuto novozaloženému spolku poprial dlhého života a blahodarného účinkovania. *Varinský.*

Od TRENČINA.

Vážna Redakcia!

Starodávne mestá majú, jako starí ľudia, svoje zvláštne obyčaje. Tak ku nim privikly, jako červík k smradlavému syru. Kto by tajil starobytnosť mesta Trenčína? Občania jeho majú teda právo ku svojim zdedeným občajom. Pravý trenčan je vám do očí „lizi, lizi,“ a krem očí „hryzi, hryzi.“ Tak aj v politike. Tu sa držia porekadla, že politika je pánske huncútstvo. Aj oni chcú pánov hrať. V minulých stoliach, v tých búrlivých časoch, keď vlasť naša roztrhaná, synovia jej za svoje presvedčenie v boji jeden oproti druhému boli, trenčania vždycky zavonali odkiaľ viator fúka, a tam potom plášť obrátili. Keď sa rakúské vojsko blížilo, boli horlivými privrženci habsburského domu; jaknáhle ale Rakóczyho zástavy zazreli, hneďky zostali horlivými hazafici. Vtedy sa to stalo, že jeden trenčan vybral sa na ďalekú cestu. A jak tak cestuje, potkne sa s vojákmi, ktorí ho zajali, a pred vodcu svojho priviedli. Strachu mal pravda dosť chudák, nebol by snáď vedel ani to povedať, či je žena, alebo chlap. Čím si — pýta sa ho vodca — „kurucom“ — alebo „labancom?“ Kurucmi sa menovali privrženci Rakóczyho, a labancomi cisarovi. Milý trenčan nevedel kam z konopí — bo nevedel medzi jakým vojskom sa nachádza. Volajaký šelma mu pošuškať, aby povedal: „labanc“ — a bol medzi kurucami. No obdržal svojich päť a dvadsať na to miesto tela svojho, čo si človek sám nevidí. Viacej škody neutrpel, bo ho vodca prepustil ďalej. Na druhý deň potknul sa s cisárskym vojskom. Aj tu sa ho pýtali: čím si? Myslel si: včera ma vybili preto, že som bol labancom, budem dnes kurucom! No ale pochodil! Aj tu mu vyepili takých neočítaných päť a dvadsať, lebo to boli labanci. Prepustený cestoval ďalej. Stretnul sa zase s volajakým vojskom. Čo si? — pýtajú sa ho. „Ale, ani sa ma nepýtajte — odpovedal celkom zkomútený — len bice!“ Takto zmýšľa trenčan. Po krémách papuluje, vyhráza sa, keď ale by mal za svoje presvedčenie zastaf aj na patričnom mieste: tu je hneď ponížený sluha. Pravda, že chudobnému človekovi ťažko je protiviť sa odneho mocnejším, ale prečo kysučania, a iní nezapredajú svoju vieru a svoje presvedčenie? Preto, lebo majú vieru a presvedčenie! Trenčan ale má najradš j vrecko na obrok. Videi sme to aj teraz pri voľbe vyslanca na katolícky aut. nomičný kongress. Liberáli kandidovali E nestu Ucsnayho mešťanstu, katolíci ale Jozefa Kubinu, vyslanca krajinského. Po kútoch bolo kriku dost. Čo hľadá Ucsnay medzi katolíkami? Či ho videl kedy v kostole, alebo vspovedelnici? Jako sa opováži taký človek za katolíka vydávať sa, ktorý, keď brat jeho luteránom zostal, skutok tento verejne vychvaloval? Jaký to katolík, čo za civilné manželstvo bojoval? On bol ten, čo všetky prostriedky upotrebil, aby katolíckého farára v Trenčíne aj židia volili. Bolo pravda reč o jeho bratovi. Trenčín mesto roku 1715-ho spravilo sľub, že na pamiatku a na vďak za zázračné pomynutie sa morovej choroby, každoročne slávnú processiu bude držať, pôstif sa, a deň sv. Františka Xaverského zasväti. Sľub tento obnovuje magistrát každoročne — pána mešťanostu pritom ale nikdy nevidel. Pekný katolík, čo sa haňbí takýto vznešený skutok viery vykonať! Alebo, či ho videl kedy na Božie telo s processiou, jako to po iných mestách v obyčaji býva? Takto a podobne dudrali páni mešťania! Pri voľbe ale veru ponížene

vyriekli méno pána mešťanostu. Musím ale podotknúť, že mestski dráby a úradníci cez dva dni ani inšie nerobili, len čo voličov lapať. A pán mešťanosta sám v svojej osobe sedel pri stole v komissie, čo hlasy odobierala, a všetkých si značil. Niektorým sa aj vyhrázať. Vzdor tomu 145 ne rišio hlasovať, a 61 hlasovalo na pána Jozefa Kubinu. Ucsnay mal 294 hlasov. Po dedinách a'e veľmi málo bude mať. Liberáli veľmi dobre učinili, že kandidáta postavili oproti našiemu aspoň príležitosť dali katolíkom zo spánku prebudif sa. „Lapaj“ síce mieri, že na Ucsnayho samá „intelligencia“ hlasovala, na Kubinu ale len „sprostá sedlač.“ Zamerkujte si to milí rodáci, že ste vy liberálom „sprostá sedlač!“ Keď bude sa volfaktorý ku vám blížif s falšnou hubou svojou, dajte mu dobrú frčku pod nos! A keby ste boli videli tú intelligenciu! Nádenníci, robotníci humňanských židov, to bola väčšina tej intelligencie! Ani len meno nevedeli vypovedať. „Pán billigmajster“ — „Pán bulomajster“ — a pod podobnými menami hlasovali na pána mešťanostu. Jedného sa pýtala komissia: na koho hlasujete? — Ale nuž — odpovedal — na kohože môžem, však tu sedia pán bügermajster! Pán financdirektor ten dovlelol celý úrad svoj, a jako kaprál stál si pred nich a kommandoval, jako majú hlasovať. Trenčianský pán farár, ten sa tiež pe-ne držal! Je on brat pána mešťanostu, a bol predsedom komissie, čo hlasy odobierala. V neľetu po obede, 25 ho júla, keď sa hlasovanie započalo, mestski drábi dohnali húfy sluhov a nájomníkov, u židov slúžiacich ku hlasovaniu. Ani nevedeli o čom sa jedná. V dorane piaristského kláštora, kde sa hlasovalo, boli aj dvaja klerici. Ku týmto sa obrátili, aby im vysvetlil, čo je to tá autonomia, lebo oni veru nevedia. Tu ale zrazu prišiel dráb ku ním a v mene pána farára im rozkázal mlčať a von sa brať. Pravda pekny kúsok?! On ovečky svoje nevynaučuje, a tých ktorí ich učif chceli — ešte vyžene von z katolíckého kláštoru, a to skrze drába! Nenadarmo má Trenčín mesto v címeri svojom barana, — ale je tu veru aj mnoho baranov. Tu vo všetkom mešťanosta rozkazuje. Nuž ale aj môže, keď má magistrát na svoju podoben, a výbor taktiež.

Sidlo.

ODKAZY REDAKCIE.

Naším cteným dopisovateľom, ktorí od nás odkazy čakajú, s týmto na vedomie prinášame, že sme v terajšom čísle patrične odpovede uverejniť nemôhli, ponevác nám pre veľkú zásobu doposlaných článkov už miesta nezbyvalo a tak len v budúcom čísle im odpovedať budeme.

Rukopisy nedávame nazpät a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Vrele prosíme ctených spolupracovateľov a dopisovateľov „Kreštan“-a, aby ráčili d.p.s.v. v nedeľu alebo pondelok poslať, ináč nemôžeme ich uverejniť v najbližšom čísle.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je nevýhoda a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví poštára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný urobiť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej, direkčii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošch, že poštári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Knižnica pre gazdovsko potravné a úverné spolky.

DIEL II.

Knihvedenia,

formát veľký, 80 strán, cena jedného výtisku tuho viazaného 80 kr., ktorý frankovane za 85 kr., rekommandirovane ale za 95 kr. je k dostaniu v *Likavke* o. p. *Liptó-Rózsahegy* u vydavateľa *Štefana Janovcsík*.

Čo najviac trápi tých, ktorí zamyšľajú podobné spolky založiť, a čo ich hlavne odstraší, je to, že nevedia jako sa majú knihy viesť. Vydavateľ si umienil tomu odpomôcť, shotoviac túto knižku tak, že ju každý, ktorý čítať a rátať vie, ľahko pochopí a dľa nej účty spolkové viesť môže.

Poučuje o kupeckých knihách, jejich kolkovaníu. Za vzor prednáša trojmesačný obchod jedného spolku a ukazuje, jako sa to v jednotlivých knihách prevedie. Poučuje, jako sa pokladný denník vedie, výkazy mesačných a ročných obrátov shotovujú. Jako sa vedie členovská vkladná tovarna a dlžníkov kniha — tiež ako shotovuje inventár, hlavná kniha. Jako sa prevedie hlavné shromaždenie atď.

My preto tú knižku, jako praktične sostavené dielo všetkým spolkom, tiež všetkým, ktorí takové založiť majú, vrele odporúčame — a radíme, aby si aspoň dva výtisky z nej doniesť dali. Ba áno túto knižku i takí dobre upotrebia, ktorí sa s kupectvom zaoberať chcú.

Všetci ktorí milujú národ, nech podporujú tento vznešený podnik, ponevác skrz to umožnia, by vydavateľ i ostatné diela I., III., IV., V. časom vydať móhol.

Vyobrazenie.

20. augusta slávime sviatok sv. Štefana prvého kráľa uhorského. Tento deň naozaj pre každého občana uhorskej krajiny musí byť sviatkom a dňom zriedkavým, ponevác muž, ktorého na tomto dni slávime, je hoda všetkej úcty a oslavy našej.

Vieme, kto bol svätý Štefan a jaké zásluhy si nadobudnúť o cirkev a vlasť. Svoj ľud pohanský, ktorý by bol medzi vzdelanými europejskými kresťanskými národami isto zahynúť, on zachránil, krajinu on založil

na základy kresťanstva, na ktorých môže isto spočívať do nekonečna sveta. Láska k Bohu, k prikázaniám cirkve a láska k spolubližnému byly jeho hlavnými zásadami, a uhorská krajina bola dotedy šťastlivou, pokiaľ jeho radu nasledovala.

Pozrite si aký to vznešený zjav na našom obrázku, keď sv. Štefan svoju vrelo milovanú vlasť a národ Bohorodičke prebl. Panny Márie pod ochranu odporúča. On ju a spolu i nás neodporúča dákomu svetskému mocnárovi, svetskej hodnosti, ale tej Panne, ktorá so svojou prímluvou u svojho Syna Božieho najviac nám na pomoci byť môže, ako i bola, lebo uhorská krajina by už dávno z radu druhých krajín zmiznúťa bola, keby ju prebl. Panna Mária neochraňovala.

A predsa sa najdu u nás takí ľudia, takí spravci krajiny, čo blahonosné zásady sv. Štefana nenasledujú proti ným jednáju, práva Boha a cirkve zo štátu vyhnať chcú, a pritom sa nazdávajú, že týmto činom vlasť oblažia a šťastnou učinia. Jaký to omýl! Okrem Boha a jeho cirkvi darmo hľadáte spásu v inších naukách, to je všetko nezmysel a šialenosť. Nasledujte šlapaje sv. Štefana, prvého kráľa uhorského, a naša vlasť bude zase šťastlivá a mocná akou bývala za jeho časov a v tých časoch, v ktorých sa vodcovia vlasti Boha a cirkve nespúšťali a ich neurážali.

Sv. Štefane! oroduj a primlúvaj sa za nás tam hore v nebeskej ríši, aby Ťa a Tvoje zásady celý národ bez výmienky nasledoval!

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 12 00—12 40 zl. Raž 8.50—8.60 zl. Jačmeň na krm 4.40—4.50 zl. do pálenic 5.80—5.80 zl. na várku 6.50—8.00. Oves 6.30—6.50. Kukurica: 5.10 — 5.30. Proso: 5.35—5.75. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno 06.00—00.00. Kohnopné semeno: 06.50—00.00.

3. Strova: Veľká biela fixuľa 6.50—7.50 tmavá 6.00—0.00 okruhlá: 8.00—8.25, tarkavá 6.00—6.40. Šešovicová 26.00.30.00. Hrach 8.50—09.50. Čistý 13.50—20.00 zl.

4. Kupecké zelenové plody: Mak 23—24. Burgyňa 1.80—2.00. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 1.70—2.30. Slama. Na postielanie: 1.40—1.50. Žup 1.80—1.80.

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jar. í ladník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 828 hospodárskych volov; 504 dojných kráv. Následovné byly ceny Výborná pára volov do jára do 300—340 zl. Dojný kravy: za jeden kus 060—080 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 1019 kusov oviec. Ceny: 12.50—15. zl. za páru, a 14—15 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogramm 14—17. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 zl. Vosk 164—165. Vajcá 44—45. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 50.00—51.50, udená 55—00.56 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. tery 135—156.

10. Kraviny vrázkované 165—175.

11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényl.

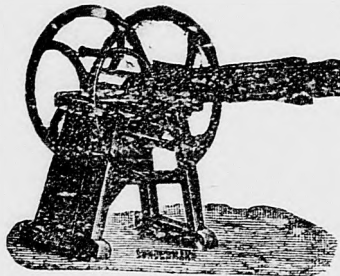
Dôležité pre hospodárov!

Odporúčam pp. hospodárom moje výtečné a všade obľúbené

hospodárske stroje,

ktoré predávam pod zárukou. Dobré zostavenie ľahký chod a dlhoročná trvácnosť sú vlastnosťami mojich strojov, o čom svedčí na stá poďakovacích listov so strany mojich pánov odberateľov.

Amerikánske bubnové sečkovice:

Číslo sečkovice	Šírka ústia (hrdla) v colov	Počet nožov	S jedným pohonným kolom a kľukou		S dvoma pohonnými kolami	
			približná váha	Cena zl.	približná váha	Cena zl.
II.	6	3	92 kilo	26	114 kilo	30
III.	7	3	113 "	29	138 "	34
III.	7	4	113 "	30	138 "	35
IV.	8	4	160 "	38	190 "	46
V.	9 1/4	4	—	—	195 "	50

Ručné mlátačky najúplnejšieho zostavenia s pohonným kolom zl. 80.

Ležiaci žentúr (Göpel) na jedného koňa zl. 82.

Ležiaci žentúr na dva kone zl. 90.

Rajtáre (Vejačky) s prístrojom na regulovanie vetra, miešakom na plevy s 10. a 12. riečicami číslo II. zl. 40, č. III. zl. 45, č. IV. zl. 50.

Triery k vyčisteniu obilia, s vejadlom, č. IV. zl. 71 č. V. zl. 84, č. VI. zl. 110.

Patentné rozsievачky, 13 riadková zl. 200, 15 riad. zl. 220. 17 riadková zl. 250

Šrotovníky na jačmeň, kukuricu atď. č. II. zl. 35, č. III. zl. 50, č. IV. zl. 90.

Stroj na rezanie kapusty zl. 24.

Strúhadlá na burgundiú a zemiaky č. I. zl. 15, č. II. zl. 24, č. III. zl. 25, č. IV. zl. 30.

Stroj na moržovanie kukurice zl. 26.

Pluh »Uhorský« s kolieskami a dvoma rýfami zl. 28.

Stroj na lámánie stromovej kôry pre garbiarov a kupcov s kôrou zl. 150.

Mačkadlá na sýr č. I. zl. 65, č. II. zl. 75, č. III. zl. 90.

Amerikánsky mangel na prádlo zl. 50.

Stroj na miesenie hlíny pre kachliarov a hrnčiarov č. I. zl. 95, č. II. zl. 120, č. III. zl. 140.

Mačkadlá na sklad a boriovky č. I. zl. 105, č. II. zl. 130, č. III. zl. 150.

Decimálne váhy 200 kg. zl. 22, 300 kg. zl. 24 500 kg. zl. 33.

Stroje dám aj na splátky.

Obrázkové cenníky v troch rečiach zašlem na žiadosť franko.

MICHAL TRESKOŇ,

strojník a majiteľ dielne na hospodárske stroje, Bytča, (Nagy Bittse, Trencsén m.)

OZNAMY
PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE
LEN VYDAVATEĽSTVO
„KREŠTANA“
PRIJIMA.

Papier makulatúrový
je k dostaniu u nás; metrický cent
stojí 6 zl. 50 kr.

TLAČIAREN

„SVÄTEHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojena, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najkúsnejšími francúzskymi písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlačí týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. knazstva a obecných predstavenstiev na **úradné výtisky,**

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

RETAY a BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkev. náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

— „BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“ —
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, a svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokolvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové krížiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny, príhodne vzory.

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posavaď na sklade sú a hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krsnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom súnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky splácováce.

Kus týchto 12 stranových knížoček so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné. Odtisky a odposielá ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.